

Jiří Paroubek: Na Česko se řítí tři velké krize

- CZ24 News | 18. října 2022

ČESKO: Česká média jsou plná úvah o dopadech energetické a fiskální krize na ekonomiku a život obyčejných občanů.

Pokud hovoříme o krizích, je nutné zdůraznit, že jsme teprve na jejich začátku. A k nim ještě můžeme přiřadit třetí možný krizový moment, který zatíží společnost a tím je nová covidová vlna. V ní rostou počty nakažených, hospitalizovaných i zemřelých. Pomalu, s výkyvy, ale jistě.

Podívejme se nejprve na výsledky českého hospodářství za uplynulých devět měsíců. Pokud analyzujeme základní makroekonomická čísla a údaje české ekonomiky, nalézáme opravdu jen velmi málo pozitivního.

Mezinárodní měnový fond (MMF) včera zpřesnil, respektive snížil, odhad meziročního růstu HDP Česka na 1,9%. K tomuto meziročnímu nárůstu dochází jen z toho důvodu, že při propočtech se vychází z nižší výchozí základny roku 2021, jež byla poznamenána velmi silně lockdowny a omezeními ekonomiky.

Zůstává otevřenou otázkou, jaký dopad na HDP bude mít, pokud např. vláda ještě v prosinci bude nucena přistoupit k přidělovému hospodářství plynu, případně i el. energie. To by se pochopitelně projevilo snížením produkce v průmyslu i ve službách, které lze dnes jen stěží odhadnout.

Vše nasvědčuje tomu, že německá ekonomika vstoupila již do recese a analytici odhadují v příštím roce její mírný meziroční pokles. Naše národní hospodářství je s tím německým velmi úzce spjato, takže prakticky třetina českého zahraničního obchodu probíhá s Německem. Jsme subdodavateli zejména náhradních dílů pro německý automobilový průmysl, a pokud by ten narazil na bariéry růstu především v Číně, mělo by to značný dopad i na český průmysl. Ovšem zprávy z Číny, které přicházejí, pokud jde o prodeje osobních aut v posledních měsících, jsou velmi příznivé. Meziročně tam dochází v posledních měsících k meziročním nárůstům prodejů osobních automobilů o více než pětinu. Jak se na tom ovšem podílí např. německé značky aut a auta čínské výroby, není z tohoto zveřejněného statistického údaje jasné.

V příštím roce můžeme tedy očekávat recesi i v české ekonomice. Nasvědčuje tomu i index českých nákupních manažerů (PMI), u něž došlo v září k poklesu na 44,7%, a to ze srpnových určitě ne ideálních 46,8%. Nákupní manažeři uvádějí jako příčiny své skepse pokles výroby jejich společností odvozený od poklesu objemu nových zakázek, dále pak inflace a snižující se poptávka na trhu.

Meziroční pokles maloobchodních tržeb

V září dosáhl meziroční pokles objemu tržeb v českém maloobchodě 8,2%. Z čísel je zřejmé, že pokles tržeb v maloobchodě v posledních měsících roku graduje. Až do dubna jsme zaznamenávali meziroční nárůst maloobchodních tržeb. V květnu již došlo k poklesu o 6,6%, v červnu to již byl pokles o 6,9% a v červenci byl vykázán pokles o 7,4%.

Přitom ve státech EMU došlo rovněž k poklesu maloobchodních tržeb, ale na mnohem nižší úrovni, o 2%.

Meziroční nárůst inflace v září - 18%

Je zajímavé, jak řadu ekonomických analytiků již opouští povinný optimismus při posuzování vývoje

inlace. Ještě v srpnu, kdy inflace dosáhla meziročního nárůstu 17,2%, řada analytiků trvala na tom, že inflace začne v závěrečných měsících roku klesat. Zatím tomu ale nic nenasvědčuje.

Ceny zemního plynu v září meziměsíčně zrychlily o 15%. Ceny elektřiny vzrostly oproti srpnu o 3,6% a ceny tuhých paliv o 7%. Pokud jde o meziroční nárůst, tak v září u plynu dosáhl 86%, u elektřiny 38% a u cen tuhých paliv 56%.

Dalším velmi silným proinflačním faktorem byly v září ceny potravin, jejichž meziroční dynamika se zvýšila ze srpnových 20,2% na zářijových 21,8%. A pokud bychom brali položky jako je máslo, mléko, tak ten růst byl ještě podstatně vyšší.

A jestliže bychom brali za základ posuzování meziročního růstu inflace nikoliv celý široký spotřební koš mnoha desítek položek, z nichž velkou část spotřebitel k běžnému životu potřebuje jen občas, a změřili bychom se na vývoj u např. 30 – 40 položek, které ovlivňují dennodenně život každé domácnosti nejvýznamněji, dostali bychom se na reálnou inflaci někde mezi 20 – 25%. Spíše bych řekl, že by to bylo číslo blízké se té horní mezi tohoto intervalu.

V soukromých firmách i ve státní správě někde dochází jen k mírným nárůstům nominálních mezd. To trochu, ale opravdu jen trochu zmírňuje značně vysokou inflaci. Procento poklesu reálné mzdy tak bude letos dvouciferné.

Státní rozpočet na číslech deficitu let 2020 a 2021

Pravostředová vládní koalice, vzniklá po volbách se s velkým entusiasmem jala upravovat počátkem roku „Babišův“ státní rozpočet na tento rok.

Vzniklo kvůli tomu několikaměsíční rozpočtové provizorium. Vládní koalice slavně snížila schodek státního rozpočtu na tento rok na 280 mld. Kč. Dnes se ovšem ve sněmovně projednává vládní návrh na zvýšení deficitu letošního rozpočtu na 330 mld. korun a ve druhém čtení ve sněmovně chtějí koaliční poslanci navrhnout další zvýšení schodku o 45 mld. korun na 375 mld. Kč (loňský, „Babišův“ schodek činil 369 mld. Kč).

Řada důvodů, která vláda a vládní poslanci uvádějí jako zdůvodnění zvýšení deficitu, se dá pochopit. Ze zákona vyplývají opakované mimořádné valorizace důchodů s ohledem na vysokou inflaci. Něco stál také příspěvek na zvyšující se náklady na bydlení rodinám ve výši 5000 Kč. Výplata zvýšených dávek na bydlení, i když tuto dávku využila možná jen třetina těch, kdo ji mohli požadovat. Státní rozpočet musí pokrýt také jednorázové příspěvky na dítě a rozsáhlou humanitární pomoc ukrajinským uprchlíkům, která podle vládních vyjádření dosáhla cca 15 mld. Kč.

Pokud jde o tuto humanitární pomoc, je otázkou, zda jsou v tomto agregátním čísle vykázány všechny výdaje s tím související, které musely uskutečnit např. ministerstvo zdravotnictví, školství, sociální péče atd.

Díky inflaci roste ve státním rozpočtu výnos některých daní. Za první tři čtvrtletí roku vzrostlo DPH meziročně o 18%, výběr daně z příjmu právnických osob se zvýšil o 16%. Rostl také výnos daně z příjmu fyzických osob.

Státní rozpočet za I. – III. čtvrtletí t. r.

Na konci září byl vykázán ve státním rozpočtu schodek ve výši 271 mld. korun, když v předchozím měsíci to bylo o 40 mld. méně. Podobný fiskální vývoj jako letos jsme zaznamenali ve stejném období roku 2020. Připomenu jen, že v roce 2020 skončil státní rozpočet 367 mld. korun.

Oba „Babišovy rozpočty“ byly samozřejmě poznamenány lockdowny a uzávěrami v českém hospodářství, které dramaticky snižovaly produkci státu. Dnes jsou ty důvody pro vysoký schodek státního rozpočtu trochu jiné. Spočívají především v dopadu války na Ukrajině na českou ekonomiku. Je to především válka, která způsobuje razantní nárůst cen energetických surovin, sekundárně pak růst cen elektrické energie. Je to válka na Ukrajině, která vyhnala vzhůru také ceny zemědělských produktů (obilovin, sóji a rostlinných olejů).

Pádící inflace silně poškozuje české obyvatelstvo a jeho životní úroveň. A vládě naprosto chybí vůle uvažovat o ukončení konfliktu na Ukrajině mírem. Naopak, dochází k eskalaci konfliktu a svět nikdy nebyl – od kubánské krize v roce 1962 – tak blízko jaderné válce, jako je tomu nyní.

Pro začátek by stačilo přimět válčící i neválčící strany k tomu, aby přestaly útočit na kritickou infrastrukturu. Mám na mysli na jedné straně útoky na Nord Stream 1 a 2, ale také na Kerčský most a na druhé straně na kritickou infrastrukturu Ukrajiny, jako jsou zj. elektrárny a rafinérie.

Jiří Paroubek

Poznámka: Tento text byl nabídnut ke zveřejnění deníku Právo. Pro informaci čtenářů připojujeme vyjádření zástupce šéfredaktora.

Dobrý den,

děkuji. Pobavil jste mě – ekonomických analýz dostávají redakce denně mraky, řekl bych, že i stručnějších. Nic objeveného jsem ve Vašem článku bohužel nenašel. Kromě toho jistě máte pár svých platforem, kde se dokážete uplatnit. A konečně – za těch 12 let se fakt nic nezměnilo: proč právě Vy byste měl naše čtenáře školit?

S pozdravem

Robert Dengler

AUTOR: Jiří Paroubek

[ZDROJ](#)